

«Η εγκατάλειψη της Άσκησης και ο Μεταβολισμός»

Σκαράκη, Ζ. εκπαιδευτικός Ε.Κ. Λιβαδειάς ειδικότητας Νοσηλευτικής

Το **μεταβολικό σύνδρομο**, αποτέλεσμα καθιστικής ζωής και της πλούσιας σε θερμίδες, επεξεργασμένες τροφές, γλυκά και αλμυρά σνακ διατροφής, αποτελεί κύριο αίτιο εκφυλιστικών διαταραχών και θνησιμότητας από σακχαρώδη διαβήτη τύπου 2 (ΣΔ 2), καρδιαγγειακές παθήσεις και λιπώδη εκφύλιση που καταλήγει σε κίρρωση ήπατος^{1,2,3}. Η κατανομή και η ποιότητα των γευμάτων αναπτύχθηκε σε προηγούμενο άρθρο^{1,4}. **Η μεσογειακή και η αντιϋπερτασική διαίτα** αποτελούν δημοφιλείς προτάσεις, χωρίς εξουθενωτικούς περιορισμούς¹, με μεταβολικά οφέλη που αυξάνονται σε συνδυασμό με άσκηση^{2,5}. Οικογενειακοί περίπατοι, παιχνίδι με φίλους στη γειτονιά, αθλοπαιδιές στο σχολείο ή σε αθλητικούς ομίλους **αποτελούν υπόστρωμα φυσικής δραστηριότητας στο μέλλον**⁸ και πρόληψη της **αδυναμίας, της λειτουργικής και γνωστικής έκπτωσης με τη διαδικασία της γήρανσης**⁶. Οφέλη ακόμη και της ήπιας άσκησης αποτελούν η μακροπρόθεσμη **απώλεια βάρους**⁴, η **ψυχική ευεξία**^{2,4} και η **ποιότητα ζωής**^{4,5}. Καθιστική άνω των τεσσάρων ωρών τη μέρα⁴ ή αμελητέα δραστηριότητα² αυξάνουν τον κίνδυνο ΣΔ 2^{2,4} και **διπλασιάζουν την πιθανότητα μεταβολικού συνδρόμου**⁴.

Η άσκηση προκαλεί αγγειοδιαστολή με άμεση μείωση της αρτηριακής πίεσης και μειώνει τη διαδικασία αθηροσκλήρωσης⁹. Η ετερογένεια των ασθενών και η δυσκολία προσδιορισμού της ως χαμηλής, μέτριας ή υψηλής έντασης, καθιστούν δύσκολη την ακριβή εκτίμηση των αποτελεσμάτων^{2,8}. Διαλειμματική^{2,9}, με αντιστάσεις, αερόβια ή συνδυασμός ασκήσεων επιδρούν με διαφορετικό τρόπο^{2,7}. **Σε συνδυασμό με διαίτα** ελαττώνεται ο λιπώδης ιστός, **διατηρώντας την άλιπη μάζα**⁹, ωστόσο **οι παρεμβάσεις αυτές** καθιστούν δύσκολη την εκτίμηση των αποτελεσμάτων της άσκησης μεμονωμένα^{2,7}. Η αερόβια πολλαπλασιάζει τα μιτοχόνδρια στους σκελετικούς μύες, αυξάνοντας την οξείδωση λίπους^{6,9}, ακόμη και χωρίς ελάττωση σωματικού βάρους⁹. Ανεξαρτήτως προγράμματος, άσκηση χωρίς ιδιαίτερες απαιτήσεις ως προς τη διάρκεια ή την ένταση^{2,4}, ελαττώνει:

- Το βάρος σώματος μακροπρόθεσμα^{2,4,9}
- Το σπλαχνικό, κυρίως κοιλιακό^{4,6,9}, αλλά και το επικάρδιο λίπος⁹
- Την περίμετρο της μέσης^{2,4} ακόμη και όταν η απώλεια σωματικού βάρους είναι αμελητέα²
- Την αρτηριακή πίεση^{2,4,9}
- Τα τριγλυκερίδια^{2,9}, αυξάνοντας τη λιποπρωτεΐνη υψηλής πυκνότητας σε χοληστερόλη (HDL-c)^{2,4,9}
- Την αντίσταση στην ινσουλίνη^{4,6,9} και τη γλυκόζη (σάκχαρο) αίματος^{2,6,9}.

Μείωση βάρους κατά 3,2Kg και της περιμέτρου μέσης κατά 3,1cm σημειώθηκε συνδυάζοντας **άσκηση, μεσογειακή διαίτα και συμβουλευτική ψυχολογική υποστήριξη για ένα χρόνο**. Η απώλεια βάρους απαιτείται να είναι **σταδιακή**², και να ακολουθείται από **πρόγραμμα συντήρησης**¹⁰. Σε διαλειμματική προπόνηση αερόβιου τύπου αντιμετωπίζει περισσότερο τη λιπιδαιμία, που παρουσιάζεται μεταγευματικά⁹ και πιθανόν την υπεργλυκαιμία. Η αύξηση σε ένταση δεν αποφέρει επιπλέον όφελος. Η ενδυνάμωση με αντιστάσεις βοηθά ηλικιωμένους με αδυναμία² και σε αδυνάτισμα για μείωση του λίπους με διατήρηση της μυϊκής μάζας¹⁰. Σε **τακτική εβδομαδιαία βάση**, η άσκηση βελτιώνει την υπέρταση, την περίμετρο μέσης, τα τριγλυκερίδια και την HDL-c. Ιδιαίτερα η αερόβια με ασκήσεις ενδυνάμωσης επί 60 λεπτά τέσσερις φορές εβδομαδιαίως, υπερτερεί από περπάτημα 60 λεπτών, μία φορά εβδομαδιαίως². Για την πρόληψη του μεταβολικού συνδρόμου απαιτούνται 150^{2,9}-300 λεπτά^{2,4} μέτριας^{2,4,9} αερόβιας άσκησης εβδομαδιαία ή 75-150 λεπτά μεγαλύτερης έντασης².

Η ανάγκη προώθησης σε απομονωμένους κατοίκους είναι απαραίτητη. Η **πρωτοβάθμια φροντίδα**⁵, η **διαδικτυακή και τηλεφωνική υποστήριξη** αντιμετωπίζουν δυσκολίες ανεπαρκούς υποδομής για ατομικές ή ομαδικές συναντήσεις^{2,5,10}, με αποτελέσματα στην **απώλεια βάρους**² και την **υγιεινή διατροφή**^{2,5,9}. Αισθητήρες μεταφέρουν δεδομένα, όπως απόσταση και κατανάλωση θερμίδων (π.χ. τριαξονικά επιταχυνσιόμετρα)¹⁰. **Προγράμματα διάρκειας μικρότερης του τριμήνου** ενισχύουν τη δραστηριότητα, μειώνουν την περίμετρο μέσης⁵ και την υπέρταση^{2,5,9} εξίσου με φαρμακευτικά σκευάσματα, αλλά δεν ελαττώνουν τη χοληστερόλη και την υπεργλυκαιμία⁵. Πρόγραμμα Πρόληψης (DPP) για άτομα με αυξημένο κίνδυνο Σακχαρώδους Διαβήτη εφαρμόστηκε με στόχο για απώλεια βάρους κατά 7%. Περιλαμβάνοντας άσκηση 150 λεπτών εβδομαδιαία και ανά τρίμηνο συνεδρίες συντήρησης, μείωσε κατά 34% την επίπτωση της νόσου σε μία δεκαετία². Σε ηλικιωμένους, η ενίσχυση της μυϊκής μάζας και της ευρωστίας συντελεί στην **αυτοεξυπηρέτηση**^{6,10}, ενώ ομάδες ασθενών, όπως διαβητικοί με επιπλοκή την περιφερική αγγειοπάθεια, απαιτούν **εποπτεία κατά την άσκηση**⁵. Η αναπηρία και η αδυναμία χρειάζεται κυρίως **δραστηριότητες με στόχο την αυτοφροντίδα**^{6,10}. Παρά τις ιδιαίτερες περιπτώσεις, κάθε πρόγραμμα εξυγίανσης του τρόπου ζωής συνεισφέρει στην αντιμετώπιση του μεταβολικού συνδρόμου^{2,5}.

Βιβλιογραφικές αναφορές

1. Castro-Barquero, S., Ruiz-León, A. M., Sierra-Pérez, M., Estruch, R., & Casas, R. (2020). Dietary Strategies for Metabolic Syndrome: A Comprehensive Review. *Nutrients*, 12(10), 2983. <https://doi.org/10.3390/nu12102983>
2. Joseph, M. S., Tincopa, M. A., Walden, P., Jackson, E., Conte, M. L., & Rubenfire, M. (2019). The Impact Of Structured Exercise Programs On Metabolic Syndrome And Its Components: A Systematic Review. *Diabetes, metabolic syndrome and obesity : targets and therapy*, 12, 2395–2404. <https://doi.org/10.2147/DMSO.S211776>
3. Mendrick, D. L., Diehl, A. M., Topor, L. S., Dietert, R. R., Will, Y., La Merrill, M. A., Bouret, S., Varma, V., Hastings, K. L., Schug, T. T., Emeigh Hart, S. G., & Bureson, F. G. (2018). Metabolic Syndrome and Associated Diseases: From the Bench to the Clinic. *Toxicological sciences : an official journal of the Society of Toxicology*, 162(1), 36–42. <https://doi.org/10.1093/toxsci/kfx233>
4. Alkhulaifi, F., & Darkoh, C. (2022). Meal Timing, Meal Frequency and Metabolic Syndrome. *Nutrients*, 14(9), 1719. <https://doi.org/10.3390/nu14091719>
5. Peiris, C. L., van Namen, M., & O'Donoghue, G. (2021). Education-based, lifestyle intervention programs with unsupervised exercise improve outcomes in adults with metabolic syndrome. A systematic review and meta-analysis. *Reviews in endocrine & metabolic disorders*, 22(4), 877–890. <https://doi.org/10.1007/s11154-021-09644-2>
6. Tamura, Y., Omura, T., Toyoshima, K., & Araki, A. (2020). Nutrition Management in Older Adults with Diabetes: A Review on the Importance of Shifting Prevention Strategies from Metabolic Syndrome to Frailty. *Nutrients*, 12(11), 3367. <https://doi.org/10.3390/nu12113367>
7. Albracht-Schulte, K., Kalupahana, N. S., Ramalingam, L., Wang, S., Rahman, S. M., Robert-McComb, J., & Moustaid-Moussa, N. (2018). Omega-3 fatty acids in obesity and metabolic syndrome: a mechanistic update. *The Journal of nutritional biochemistry*, 58, 1–16. <https://doi.org/10.1016/j.jnutbio.2018.02.012>
8. DeBoer M. D. (2019). Assessing and Managing the Metabolic Syndrome in Children and Adolescents. *Nutrients*, 11(8), 1788. <https://doi.org/10.3390/nu11081788>
9. Heffron, S. P., Parham, J. S., Pendse, J., & Alemán, J. O. (2020). Treatment of Obesity in Mitigating Metabolic Risk. *Circulation research*, 126(11), 1646–1665. <https://doi.org/10.1161/CIRCRESAHA.119.315897>

10. Pérez, E. A., González, M. P., Martínez-Espinosa, R. M., Vila, M. D. M., & Reig García-Galbis, M. (2019). Practical Guidance for Interventions in Adults with Metabolic Syndrome: Diet and Exercise vs. Changes in Body Composition. *International journal of environmental research and public health*, 16(18), 3481. <https://doi.org/10.3390/ijerph16183481>